

Dept. of Occupational Therapy
The Stanley Steyer School
of Health Professions
Sackler Faculty of Medicine
Tel Aviv University

החוג לריפוי בעיסוק
בית הספר למקצועות הבריאות
ע"ש סטנלי שטייר
הפקולטה לרפואה ע"ש סאקלר
אוניברסיטת תל אביב

להקשיב ולראות את המשפחה של האדם עם המגבלה

קורס 0183111601

ד"ר עופרה שחם, PhD, LMFT

שנה"ל תשפ"ג

סמסטר א' תואר שני 2 ש"ס

קורס סמסטריאלי שעתיים שבועיות x 13 = 26 שעות

מטרות:

- הרחבה והעמקת ההבנה של המשפחה כמערכת
- היכרות עם מורכבות ההתמודדות וההתארגנות של המשפחה עם מחלה, מגבלה של הפרט בתוכה בהקשר של מעגל החיים המשפחתי - family life cycle
- היכרות עם נקודות מבט שונות של חברי המשפחה דרך עדויות ממקור ראשון
- הבנת החשיבות של התייחסות למשפחה במערך הכולל של השיקום ושל בריאות הנפש
- היכרות עם המודלים המרכזיים להתערבות במשפחה, שיש בה אדם עם מחלה או מגבלה

נושאים:

1. המשפחה כמערכת – מבנה, ערכים, כוחות מניעים
 2. פרספקטיבה של בני המשפחה, צרכים של המשפחה, מצוקות, בהקשר של מעגל החיים המשפחתי - family life cycle : מול המתמודד, מול המימסד, ועוד
 3. משפחתו של האדם עם המגבלה/מחלה – נקודות מבט שונות של בני משפחה: הורים, בני זוג, אחים, ומשפחה מורחבת: עדויות ולאחריהן דיון: **לטם טרנסלטאור, רבקה ציק, אלכס מגנס, אדרת קופ**
 4. דיון באסטרטגיות התמודדות של בני משפחה, והיכרות עם תפקיד ה-caregiver והאתגרים שמציב
 5. דילמות הקשורות במעורבות המשפחה בתהליך השיקומי – סטיגמות, סודיות רפואית, ניגוד אינטרסים, שיפוטיות של המטפלים, חשש/פחד של המערכת הטיפולית/ השיקומית מהמשפחה, התמודדות עם הכעס והפיכתו ל"כוח שיקום"/ לעוצמות
 6. מודלים של התערבויות -
 - **קבוצות תמיכה למשפחות והתערבות פסיכו-חינוכית:** קבוצות בהנחיית אנשי מקצוע, קבוצות עם הנחיה משותפת (הורים ואנשי מקצוע), וקבוצות לעזרה עצמית. **(הצגת תלמידים)**
 - **קורס קש"ת** (קידום, שיתוף ותקשורת): הכשרת בני משפחה של אנשים המתמודדים עם פגיעות נפשיות. שילוב של אנשי מקצוע ומשפחה.
- בשני השיעורים האחרונים של הקורס יהיה עיבוד וסיכום של החומר הנלמד בקורס, ודיון בו בעזרת הצגות של המודלים להתערבות, וחומר הקריאה ע"י הסטודנטים.

דרכי הוראה:

הרצאות, עדויות של בני משפחה, דיון בנושאים הנלמדים ובחומר הביבליוגרפי

Dept. of Occupational Therapy
The Stanley Steyer School
of Health Professions
Sackler Faculty of Medicine
Tel Aviv University

החוג לריפוי בעיסוק
בית הספר למקצועות הבריאות
ע"ש סטנלי שטייר
הפקולטה לרפואה ע"ש סאקלר
אוניברסיטת תל אביב

חובות הקורס: עבודה בזוגות

בחירה של מודל התערבות עם משפחה בריפוי בעיסוק, ודיון בו בהקשר של מחקר וספרות מהתחום הטיפולי – **הצגה של המודל בכתה** תוך שיתוף והפעלה של הכיתה (בשיעורים האחרונים), והגשה של המודל והדיון בו בכתב: **העבודה המוגשת תכלול** – מצגת שהוצגה בכיתה, רקע ורציונל של המודל, סקירת מחקרים, מטרות התערבות, אוכלוסיית היעד, יתרונות וחסרונות, יישום ההתערבות, דיון ומסקנות.

ביבליוגרפיה:

בידיני-אורבך, א., שרשבסקי, י., שטרוך, נ., זהבי, ט., שגיב, נ., לכמן, מ. (2004). **סטיגמה בתחום בריאות הנפש: עמדות, התנסויות והתמודדויות של הורים לאנשים המתמודדים עם מחלה פסיכיאטרית**. מאירס-ג'וינט-מכון ברוקדייל, ירושלים.

הדס לידור, נ. לכמן, מ. (עורכים) (2018). **נגד כל הסיכויים: משיקום ומהחלמה בבריאות הנפש, לשילוב קהילתי**. הוצאת הקריה האקדמית אונו

הדס לידור, נ., רדליך, ד., וייס, פ., (2009). **בדרך לתקשורת טובה יותר במשפחה שיש בה אדם עם מגבלה פסיכיאטרית**. המדיסין לפסיכיאטריה גליון מספר 3

הדס לידור, נ. לכמן, מ. (עורכים) (2007) **שיקום והחלמה בבריאות הנפש: שער 1 במבט אישי – הרב נסים דהן** "איך הגעתי מההכרה בחיוניות השיקום בבריאות הנפש עד לעיסוק בנושא כמטרה שיש לקדם ולהעדיף בהעדפה מתקנת במערכת הבריאות, ויש אומרים שליחות קודש" עמ. 15-27

וייל, ג., שלון, ע. (2011) **מבוי סתום: על מגבלות החוק לטיפול בחולי נפש. רפואה ומשפט גליון מ. 44, יולי 2011**

צין, א., (2008). **דברים לכנס: "בריאות הנפש של האשה"** 24.09.08, אוניברסיטת בן גוריון.

שחם, ע., (2017). **המטופל, המשפחה, והמערכת השיקומית בראי הגישה ההקשרית**. ב-שליו, ע., הדס-לידור נ. (עורכות) **מאי-נראות לשותפות**. כרך א' עמ. 179-188. הוצאת הקריה האקדמית אונו

שליו, ע., הדס לידור, נ. (עורכות) (2017). **מאי-נראות לשותפות**, נתיבי התמודדות והחלמה עם מחלה פסיכיאטרית במשפחה. כרך א' וכרך ב' הוצאת הקריה האקדמית אונו

Corrigan, P. W. & Miller, F. E. (2004). **Shame, blame, and contamination: A review of the impact of mental illness stigma on family members. Journal of Mental Health; 13(6): 537 – 548**

Larson, J. E.. & Corrigan (2008). **The stigma of families with mental illness. Academic Psychiatry; 32:2, 87-91**

Dept. of Occupational Therapy
The Stanley Steyer School
of Health Professions
Sackler Faculty of Medicine
Tel Aviv University

החוג לריפוי בעיסוק
בית הספר למקצועות הבריאות
ע"ש סטנלי שטייר
הפקולטה לרפואה ע"ש סאקלר
אוניברסיטת תל אביב

- Redlich, D., Hadas-Lidor, N., Weiss, P., & Amirav, I. (2009). **Mediated learning experience (MLE) intervention increases hope of family members coping with a relative with severe mental illness.** *Community Mental Health Journal*, 46, 409–415.
- Hadas-Lidor N, Weiss P, Redlich D. (2011). "**Keshet**": **Enhancing cognitive communication skills in families.** *Psychiatr Serv.* 2011 May;62(5):562
- Mercado, M., Fuss, A. A., Sawano, N., Gensemer, A., Brennan, W., McManus, K.,... & Cleek, A. F. (2016). **Generalizability of the NAMI Family-to-Family Education Program: Evidence From an Efficacy Study.** *Psychiatric Services.*
- Toohey, M. J., Muralidharan, A., Medoff, D., Lucksted, A., & Dixon, L. (2016). **Caregiver Positive and Negative Appraisals: Effects of the National Alliance on Mental Illness Family-to-Family Intervention.** *The Journal of nervous and mental disease*, 204(2), 156-159.
- Shor, R., & Shalev, A. (2015). **The significance of services in a psychiatric hospital for family members of persons with mental illness.** *Families, Systems, & Health*, 33(1), 68.